

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kornet

Kommunal målsetting for hjorteviltforvaltning

I Indre Østfold kommune
2024- 2029

Vedtatt: 12.3.2024.

Innhold

Kommunale mål for hjorteviltforvaltningen i Indre Østfold.....	4
Overordnete kommunale mål	4
Definisjoner.....	5
Mål for forvaltning av elg.....	6
Status.....	6
Overordnete mål for elgforvaltningen i planperioden	6
Konkrete mål for elgforvaltningen	7
Virkemidler for måloppnåelse	8
Bestandsplanbasert forvaltning.....	9
Krav til bestandsplanområdet og planen.	9
Nedklassifisering av dyr	10
Vesentlige avvik.....	10
Vald utenfor bestandsplanområde	12
Registreringsrutiner	12
Kontrollrutiner	12
Jakttid	13
Samarbeid	13
Mål for forvaltning av rådyr	14
Status.....	14
Overordnete mål for rådyrforvaltningen.....	14
Konkrete mål for rådyrforvaltningen	15
Grunneierstyrt forvaltning.....	15
Mål for forvaltning av hjort.....	17
Status.....	17
Overordnete mål for hjorteforvaltningen	17
Konkrete mål for hjorteforvaltningen	18
Virkemidler for måloppnåelse	18

Bestandsplanbasert forvaltning	19
Krav til bestandsplanområdet og planen	19
Vesentlige avvik	20
Vald utenfor bestandsplanområde	21
Registreringsrutiner	22
Kontrollrutiner	22
Jakttid	22
Samarbeid	22
Tellende areal for elg, rådyr og hjort	23
Grunnlag for tellende areal	23
Minsteareal	23
Felling av skadegjørende hjortevilt.....	24
Kassering av dyr	25
Ettersøk	26
Ettersøk i kommunal regi	26
Kunstig lys på ettersøk.....	26
Vedlegg: Frister:	27

Kommunale mål for hjorteviltforvaltningen i Indre Østfold

Den kommunale forvaltningen av hjortevilt baserer seg på en tilnærmet felles målsetting for alle kommuner i Østfold, via samarbeidsorgan for den kommunale hjorteviltforvaltningen i Østfold.

Den kommunale målsettingen vedtas for perioden 2024 – 2029.

Overordnede kommunale mål

Indre Østfold skal ha en forvaltning av hjortevilt som ivaretar bestandenes og leveområdenes produktivitet og artsmangfold. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av hjorteviltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser.

Den kommunale hjorteviltforvaltningen skal være tydelig og forutsigbar på roller og ansvar.

Jakt i Indre Østfold skal foregå innenfor rammene av gjeldende lovverk og utøvelsen skal gjennomføres i henhold til viltlovens § 19 (human jakt). Jakt og fangst skal utøves på en slik måte at viltet ikke utsettes for unødige lidelser og slik at det ikke oppstår fare for mennesker, husdyr og ikke forårsaker skade på eiendom.

Roller og ansvar i hjorteviltforvaltningen

Kommunen: Etablerer *overordnede mål* for utviklingen av hjorteviltbestandene. Ivaretar *andre interesser* (jordbruk, skogbruk, påkjørsler, naturmangfold, offentlige interesser etc.). *Fastsetter minsteareal, godkjenner vald og bestandsplanområder, tildeler fellingskvote og behandler skadefellingssøknader.*

Grunneier: *Enerett til jakt* på sine arealer. Samarbeider om hjorteviltforvaltningen gjennom *vald* og *bestandsplanområder*, samt organiserer jakten gjennom *jaktfelt*. Utarbeider *bestandsplaner* som er i **tråd med kommunale målsettinger.**

Definisjoner

Jaktrettshaver: Retten til å jakte på egen eiendom tilhører grunneier hvis ikke annet er bestemt, jf. viltloven § 27.

Minsteareal: Begrepet har to rettsvirkninger:

- 1) Størrelsen på det tellende arealet som normalt skal ligge til grunn for hver fellingstillatelse som jaktrettshaverne har krav på.
- 2) Arealstørrelsen på det minste sammenhengende området som offentlig myndighet kan godkjenne som et vald.

Minsteareal fastsettes av kommunen gjennom lokal forskrift for elg, hjort og rådyr

Tellende areal: Tellende areal er det arealet som legges til grunn ved tildeling av fellingstillatelser. For rådyr, elg og hjort skal hovedsakelig arealer av produktiv og uproduktiv skog og arealer av myr under skoggrensa regnes med.

Vald: Det geografiske området som er offentlig godkjent for jakt på en eller flere hjorteviltarter, og som får tildelt fellingstillatelse fra kommunen. Vald er den enheten som rapporterer fellingsresultater til det offentlige.

Jaktfelt: Dersom et vald deles opp av jaktrettshaverne, for eksempel slik at flere jaktlag får tildelt hvert sitt jaktområde, kalles disse jaktfelt. Jaktfeltet er den geografiske enheten som rapportering av sett elg/sett hjort gjelder for. Tradisjonelt kalt jaktlag i våre områder.

Bestandsplanområde: to eller flere vald som samarbeider om å utarbeide en bestandsplan for arten.

Bestandsplan: En flerårig, maksimalt femårig, plan som beskriver den årlige avskytingen av en hjorteviltart fordelt på kjønn og alder.

Mål for forvaltning av elg

Status

Elgbestanden i Indre Østfold kommune er lavere enn på mange år. Elgbestandens produktivitet og kvalitet er også synkende, med både lavere kalveproduksjon og slaktevekter. I enkelte områder er både elgbestanden og jaktutøvelsen delvis påvirket av predasjon fra ulv.

De siste årene er det felt omtrent 100 - 150 elg årlig i Indre Østfold kommune, mens 50 – 60 elg registreres som fallvilt. Om lag halvparten av disse er døde eller ikke redegjort for.

ÅRSÅK/ÅR	2020	2021	2022	2023
Påkjørt av motorkjøretøy	31	40	32	25
Påkjørt av tog	1	0	2	1
Sykdom og skade	12	12	11	15
Felt av sikkerhets hensyn	0	0	0	0
Felt som skadedyr	0	0	0	0
Felt ulovlig	0	0	0	0
Andre årsaker	9	13	8	16
TOTALT	53	65	53	57

Overordnede mål for elgforvaltningen i planperioden

- Indre Østfold kommune har mål om en stabil elgbestand (sett kommunen samlet):
Bestanden skal ikke økes fra 2023 nivå før kondisjon – og produksjonsparameter er vesentlig økt.
- Indre Østfold kommune har mål om en **høyproduktiv elgstamme med høy gjennomsnittsalder og kondisjon** som produserer et stort høstningsverdig overskudd, til avkastning for grunneier, jaktinteresser og som matressurser.
- Elgbestanden i Indre Østfold skal være i **minst mulig konflikt** med jordbruk, skogbruk og trafikk.
- Indre Østfold kommune skal søke **økt kunnskap om ulvens påvirkning** på elgbestanden i kommunen, for å fatte forvaltningsgrep som tar høyde for predasjon.

- Indre Østfold kommune skal søke **økt kunnskap om klimaendringers** påvirkning på elgbestanden.
- Indre Østfold kommune skal jobbe aktivt for en **felles forvaltning** over elgens årsleveområde.

Konkrete mål for elgforvaltningen

	Gjennomsnitt 2019 - 2023	Kortsiktige mål	Virkemiddel
Sett kalv per ku	0,64	0,70	Høy avskyting av kalv og små individer.
Slaktevekt kalv	59 kg	Stoppe nedgangen	Høy avskyting av kalv og små individer.
Slaktevekt ungdyr (kjønn samlet)	135 kg	Stoppe nedgangen	Redusere beitetrykk vinterstid. Høy avskyting av kalv og små dyr
Ku/okse	2,34	1,8	50 % kjønnsfordeling i avskytingen på <u>alle</u> kategorier.
Like forvaltningsgrep			Minsteareal. Stimulerer til samarbeid mellom valdene
Beiteuttak furu	7,7%	Opprettholde	Beitetakst og tilstrekkelig uttak
Beiteuttak ROS	15,4%	Opprettholde	Beitetakst og tilstrekkelig uttak
Konflikt med landbruk	Liten, men tilstede	Holdes lav	Veiledning om skadeforebygging. Kommunale prosjekter
Store okser	Usikkert	Registrere	Fortsette kartlegging
Aldersfordeling	Usikkert		Aldersanalyse av elg 1,5 år og eldre
Trafikkdrept elg	20-30 stk pr år	Reduksjon	Sikringstiltak. Informasjon. Møter SVV/Politi. Endre vinterbestanden
Ytre påvirkninger	Usikkert	Starte kartlegging	Bidra i HOP m.m.
Ulvens påvirkning	Usikker	Kunnskap	Roviltprosjektet. Samarbeid med SNO, NJFF. Informasjon

Virkemidler for måloppnåelse

- Jakt er det viktigste virkemiddelet for å styre elgbestanden.
- Grunneiers jaktrett og forvaltningsrett benyttes for å oppfylle de kommunale målene for elgforvaltning.
- Valdernes lokalkunnskap og erfaring benyttes for å sikre lokalt engasjement og lokal tilpassing i den kommunale forvaltningen.
- **Minstearealet økes noe fra forrige periode, men ikke mer enn at en sikrer et relativt høyt uttak av elg.** Dette gjøres med en høy andelsmessig avskyting av unge dyr, for å sikre at vinterstammen består av størst mulig andel produktive dyr.
- **For å øke både slaktevekter og kalveproduksjonen skal gjennomsnittsalderen i elgbestanden økes, samtidig som bestanden etter jakt i størst mulig grad består av sunne og store individer.** Kuer og okser i høyproduktiv alder og god kondisjon gir tidlig fødte kalver, større kalver, flere kalver og generelt dyr med bedre forutsetninger. **For å øke alderen og kondisjonen i bestanden er et høyt uttak av kalv og små/svake dyr i eldre årsklasser en forutsetning.**
- Avskytingen skal legges opp på en slik måte at stammen har en hunn- og hanndyrfordeling på maksimalt 1,8 kuer per okse blant dyr eldre enn kalv, registrert via sett elg. Dette gjøres ved å tilstrebe et likt uttak mellom kjønnene, i **alle** alderskategorier. I praksis betyr det en høy andelsmessig avskyting av kalv og ungdyr, og lav avskyting av voksne okser. Vald som feller skjevt på kjønnene kan få endret tildeling.
- For å sikre at beitet ikke er marginalfaktor skal **ikke elgbestanden økes før bestandsparameterne er betydelig bedret.** Det innebærer at avskytingen må opprettholdes på et relativt høyt nivå, men på unge og små dyr.
- For å sikre et tilstrekkelig antall store okser i stammen, oppfordres valdene til å ha fokus på bevaring av store okser, samt følge opp kommunens henstilling til registrering. Store okser er et naturlig element i elgstammen, bidrar til en mer aktiv brunstperiode, gir en kvalitativt god elgstamme, høyere produksjon og gir en mer attraktiv jakt og naturopplevelse.
- Indre Østfold kommune skal stimulere til at valdene i hele kommunen har felles forvaltningspraksis, slik at det sikres en helhetlig forvaltning over store arealer.
- Indre Østfold kommune skal arbeide for at alle valdene i kommunen er med i et bestandsplanområde, og dermed har flerårig tildeling.

Bestandsplanbasert forvaltning

Krav til bestandsplanområdet og planen.

Elgforvaltningen skal i utgangspunktet være bestandsplandrevet. Det vil si at tildelingen skal skje til bestandsplanområdene og det skal utarbeides flerårige avskytingsplaner.

For å bli godkjent som bestandsplanområde stilles det følgende krav til bestandsplanene:

1. Bestandsplanområdet eller valdet må disponere tellende areal minimum **20 ganger minstearealet** for å få godkjent flerårig plan.
2. Bestandsplanen skal ha en varighet på to til fem år, hvor treårige planer er å foretrekke.
3. Bestandsplanen skal inneholde:
  - a. En vurdering av hvordan elgstammen i planområdet forholder seg til kommunal målsetting.
  - b. En vurdering av hvordan elgstammen har utviklet seg i den bakenforliggende planperioden.
  - c. En tydelig beskrivelse av hvilke tiltak som må gjennomføres for at elgstammen skal harmonere med kommunal målsetting – et mål for planen.
  - d. En realistisk årlig avskytingsplan som bidrar til å bringe/holde elgstammen i området så tett opp mot kommunal målsetting som mulig.
  - e. **En årlig skriftlig evaluering av hvordan årets jakt sørger for å oppfylle de kommunale målene og målene i bestandsplanen.**
  - f. Avskytingsplanen skal minimum inneholde alle disse følgende tre dyrekategorier hvert år, og årlig planlagt uttak av hver kategori skal presiseres i antall og prosentandel:
    - Kalv
    - 1,5 år og eldre hanndyr
    - 1,5 år og eldre hodyr.

Avskytingsplanen kan dele opp i ytterligere kategorier, men andelen kalv i uttaket skal presiseres uansett.

Kommunen har ingen hjemmel til å kreve en gitt andel kalv eller voksne i tildelingen, men dette kan anses som veiledende, fordelt på tre eksempler for oppdeling av dyrekategorier:

Eksempel 1:

- Kalv: 50 %
- Ungdyr: 30 % (50/50 på kjønn)
- Voksen ku: 10 %
- Voksen okse: 10 %

Eksempel 2:

- Kalv: 60 %
- 1,5 år og eldre hanndyr: 20 %
- 1,5 år og eldre hodyr: 20 %

Eksempel 3:

- Kalv: 50 %
- Småokse (opp til og med 5 tagger): 20 %
- Hodyr: 25 %
- Stor okse (over 5 tagger): 5 %

Nedklassifisering av dyr

Vald/bestandsplanområder henstilles til å etablere egne interne nedklassifiseringsrutiner, for å stimulere til at små og svake voksne dyr tas ut av bestanden.

Vesentlige avvik

Ved vesentlige avvik fra godkjent bestandsplan målt i felte dyr, kan kommunen gå inn for å tildele dyr etter alder og kjønn, jfr. § 16 i forskrift om forvaltning av hjortevilt, slik at forutsetningene og intensjonene i planen blir oppfylt.

Miljødirektoratet antyder at en årlig overføring på inntil ti prosent av fellingstillatelsene normalt kan aksepteres av kommunen. Videre beskrives det at kommunen kun

unntaksvís bør akseptere overføring av mer enn ti prosent. Dette prosentavviket avhenger imidlertid av hvor detaljert avskytingen er beskrevet i bestandsplanen. På bakgrunn av elgbestandens utvikling, behov for tilstrekkelig uttak og usikkerheten i jaktutøvelsen pga ulv gis bestandsplanområdene/valda anbefalte fleksibilitet til årlig overføring av ubenyttet kvote.

Indre Østfold kommune anser vesentlig avvik som avvik over 10 prosent av årlig tildeling. Det betyr at inntil 10 % av ubenyttet kvote kan overføres til neste år, og at årlig tildeling kan overstiges med inntil 10 %. For små vald/bestandsplanområder vurderes og konkretiseres tillat prosentvise avvik ved godkjenning av bestandsplan.

Overskridelse av kvoten ved planperiodens slutt anses uansett som feilskyting og behandles i henhold til viltlovens § 48. Dyra, eller verdien av dem vil da bli inndratt til fordel for kommunens viltfond.

Det regnes aldri som avvik dersom det skytes kalv i stedet for eldre dyr. Avskyting av yngre dyr enn det planen tilsier påvirker ikke neste års kvote.

For bestandsplanområder som ikke oppfyller kommunale målsettinger i uttaket, ved at man for eksempel utnytter kalvekvote for lite, kan kommunen trekke godkjenningen av bestandsplanen tilbake. Det samme gjelder ved skjev avskyting på kjønn. Det tas løpende hensyn til tidligere års avskytinger. Valdene skal da tildeles fellingstillatelser i samsvar med § 18 tredje ledd.

Alle felte dyr skal belastes tildelt kvote med mindre slaktet er kontrollert og vurdert uegnet som mat av kommunen eller Mattilsynet.

Bestandsplanområdene oppfordres til selv å disponere et visst antall fellingstillatelser som kan brukes til dyr som bestandsplanområdene ønsker å premiere jaktfeltene for å ta ut, interne nedklassingsregler, ved eventuelle feilfelling eller ved behov for uttak av skadegjørende elg innenfor jakttiden.

Vald utenfor bestandsplanområde

Vald som ikke er store nok til flerårig tildeling (areal under 20 ganger minstearealet) får tildelt kvote etter § 18 i Forskrift om forvaltning av hjortevilt, det vil si *kalv, hanndyr 1,5 år og eldre* samt *hodyr 1,5 år og eldre*.

Ved årlig tildelt kvote etter § 18 tildeles dyr med følgende fordeling:

- Kalv: 80 %
- Hanndyr 1,5 år og eldre: 10 %
- Hodyr 1,5 år og eldre: 10 %

For små vald oppfylles prosentfordelingen på tildelingen over flere år samlet.

Vald som oppnår skjevt uttak mellom tildelte og felte dyr, ved at man for eksempel utnytter kalvekvotene for lite, vil få økte kalvekvoter ved den videre tildelingen. Det tas løpende hensyn til tidligere års avskytinger. Kommunen kan fravike fordelingen, om det vurderes nødvendig.

Registreringsrutiner

Registrering	Ansvar	Frist innsending til kommunen
Sett elg	Jaktfeltene/valdene	10.januar
Veid slaktevekt på <u>alle</u> felte dyr	Jaktfeltene/valdene	10.januar
Tanninnsamling	Jaktfeltene/valdene	10.januar
Sett okse	Jaktfeltene/valdene	10.januar
Elgbeitetakseringer	Kommune	Hvert 5 år.

Kontrollrutiner

Indre Østfold kommune kan gjennomføre kontroll av felt elg. Det foretas en tilfeldig utvelgelse av et antall jaktfelt hvert år. Tilfeldig utvelgelse gjøres på nytt hvert år, slik at jaktfelt kan trekkes ut flere år på rad.

Jakttid

Indre Østfold kommune henstiller valdene til å benytte jakttidens lengde til å ta ut de rette individene. Det er samtidig viktig å ikke forstyrre elgen mer enn nødvendig, slik at jaktfeltene bør vurdere å benytte andre jaktformer enn tradisjonelt for å ta ut rette individ på en mindre forstyrrende måte.

Samarbeid

- Kommunen ønsker å stimulere til større bestandsplanområder, som i hovedsak bør avdeles av naturlige skiller og barrierer.
- Det tilstrebes også et størst mulig samarbeid mellom bestandsplanområdene i kommunen.
- De jaktområder som har grense til nabokommuner bør holde kontakt med tilstøtende jaktområder i disse kommunene
- **Indre Østfold kommune skal samarbeide med nabokommunene om den kommunale elgforvaltningen.**

Mål for forvaltning av rådyr

Status

Rådyrbestanden er generelt stor i kommunen, men det er lokale variasjoner.

Det felles omtrentlig 1100 rådyr i Indre Østfold årlig. Det kjøres i hjel 150 – 250 rådyr av tog og i biltrafikken hvert år, av totalt 3-400 hendelser årlig.

ÅRSÅK/ÅR	2020	2021	2022	2023
Påkjørt av motorkjøretøy	246	284	312	265
Påkjørt av tog	1	3	4	2
Sykdom og skade	13	45	36	43
Felt av sikkerhetshensyn	1	2	0	0
Felt som skadedyr	0	0	0	0
Felt ulovlig	0	0	0	0
Andre årsaker	24	30	44	46
TOTALT	285	364	396	356

Overordnede mål for rådyrforvaltningen

- Indre Østfold kommune har mål om å redusere antall rådyrpåkjørsler.
- Indre Østfold kommune ønsker en høy avskyting av rådyr.
- Indre Østfold kommune har mål om en jevnere kjønnsfordeling i avskytingen
- Indre Østfold kommune skal sørge for mer kunnskap om rådyrbestanden.
- Indre Østfold kommune skal jobbe for og bidra til en mer smidig og enkel innrapportering av fellingsresultatet.

Konkrete mål for rådyrforvaltningen

	Gjennomsnitt 2019-2023	Kortsiktige mål	Virkemiddel
Større forvaltningsområder	Ca 600 rådyrvald	Større vald	Stimulere til samarbeid. Sammenslåing. Kvotefri jakt
Holde høy avskytingen	Ca 1100		Beholde minsteareal
Jevnere kjønnsfordeling	70 % hanndyr i avskytingen	Reduksjon i andel hanndyr i avskytingen	Kunnskap og informasjon. Kommunale prosjekter
Trafikkdrepte rådyr	180 – 250 pr år	Reduksjon	Sikringstiltak. Informasjon. Redusert minsteareal
Mer kunnskap			Informasjon. prosjekter.
Fellingsrapporter		Redusere tidsbruk	Stimulere til innsending.

Grunneierstyrt forvaltning

Indre Østfold kommune ønsker å stimulere grunneierne til å opprette større rådyrvald og områder for kvotefri jakt for å forvalte rådyr på en mer helhetlig måte, både som jaktobjekt, kjøttressurs og rekreasjon.

Rådyrvald som disponerer et tellende areal på minimum **20 ganger minstearealet (5000dekar)** kan etter søknad tildeles fellingstillatelsen for rådyr som kvotefri jakt. Før kvotefri jakt på rådyr tildeles krever kommunen at jaktrettshaver utarbeider en plan med følgende innhold:

- Konkrete mål for utviklingen av rådyrbestanden
- Dokumentert grunneierliste med oversikt over gårds- og bruksnumre og tellende areal.
- Oversikt over tellende areal og valdets avgrensning på kart
- Navn og adresse for valdansvarlig

For rådyrvald som ikke disponerer tilstrekkelig areal til å ha bestandsplan tildeler kommunen fellingstillatelse for rådyr til godkjente rådyrvald årlig. Fellingstillatelsen gjelder innenfor det godkjente valdet, og dyrene gis som frie dyr.

Mål for forvaltning av hjort

Status

Hjorten er flekkvis fordelt i Indre Østfold kommune. Størrelsen på bestanden er usikker, men virker til å være svakt økende. Stedvis er det skader på jordbruk og skogbruk.

Det felles ca 40 hjort årlig i Indre Østfold kommune, og det registreres ca 10-11 fallvilthendelser årlig, hvor de fleste dør eller ikke blir gjort rede for.

ÅRSAK/ÅR	2020	2021	2022	2023
Påkjørt av motorkjøretøy	4	8	8	9
Påkjørt av tog	0	2	0	1
Sykdom og skade	0	0	2	1
Felt av sikkerhetshensyn	0	0	0	0
Felt som skadedyr	0	0	0	0
Felt ulovlig	0	0	0	0
Andre årsaker	0	1	0	0
TOTALT	4	11	10	11

Overordnede mål for hjorteforvaltningen

- **Indre Østfold kommune skal ha en bærekraftig men lav hjortebestand, som består av robuste dyr med høy middelalder og god kondisjon.**
- Hjorten produserer et høstningsverdig overskudd i Indre Østfold kommune, men det er store lokale forskjeller på tettheten. Det er **åpnet for jakt på hjort** i hele Indre Østfold kommune
- Hjortebestanden skal være i **minst mulig konflikt** med landbruk (herunder jordbruk og skogbruk), trafikk og andre interesser.
- Indre Østfold kommune skal ha **best mulig kunnskap** om hjortebestanden.
- Hjort bør i utgangspunktet forvaltes etter **bestandsplanbasert forvaltning**. Det betyr at valdene bør samarbeide om tilstrekkelige store forvaltningsområder (minst 20 ganger minsteareal).

Konkrete mål for hjorteforvaltningen

	Gjennomsnitt 2019-2023	Kortsiktige mål	Virkemiddel
Kunnskap		Bedre oversikt over bestanden	Registrere. Informasjon. Hjortemerking. Brunstkartlegging
Konflikt med landbruk	Stedvis stor	Redusere	Informere og stimulerer til skadeforebyggende tiltak.
Forvalte hjort over årsleveområdet		Felles forvaltning med nabokommuner og fylker	Initiere felles møter og felles kommunale mål
Bestandsplanbasert forvaltning			Stimulere til samarbeid og felles plan
Kjønnsforhold	1,96 kolle/bukk	1,5 kolle/bukk	Jevn avskyting på kjønn. Høy andel kalv i tildeling.
Stor andel eldre bukk i bestanden	?	>10% av voksne bukker i bestanden er fullvoksne	Brunstkartlegging. Aldersanalyse. Lav avskyting av voksen bukk
Stabilisere bestandsveksten	Usikkert	Stabilisere	Høy andelsmessig avskyting av kalv og ungdyr. Høyere avskyting.
Trafikkdrepte hjort	2-7 pr år	Stabilisering	Sikringstiltak. Informasjon

Virkemidler for måloppnåelse

- For å sikre en lav men robust bestand, skal avskytingen i stor grad legges på **kalv og unge dyr** av begge kjønn.
- For å sikre en høy alder og velfungerende brunst skal det være **lav avskyting av eldre voksne bukker**.
- **Fri kalvekvote** opprettholdes for å ha et skadeforebyggende tiltak på enkelteiendom, gitt at ordningen fungerer tilfredsstillende.
- Avskytingen av hjort bør være **høyest i skadelidte områder**.
- Indre Østfold kommune skal **aktivt delta i prosjekter** for økt kunnskap om hjortebestanden.

Bestandsplanbasert forvaltning

Krav til bestandsplanområdet og planen

Hjorteforvaltningen bør i utgangspunktet være bestandsplandrevet. Det vil si at tildelingen bør skje til bestandsplanområdene og det skal utarbeides flerårige avskytingsplaner.

For å bli godkjent som bestandsplanområde stilles det følgende krav til bestandsplanene:

1. Bestandsplanområdet eller valdet må disponere tellende areal minimum **20 ganger minstearealet** for å få godkjent flerårig plan.
2. Bestandsplanen skal ha en varighet på to til fem år, hvor treårige planer er å foretrekke.
3. Bestandsplanen skal inneholde:
  - a. En vurdering av hvordan hjortestammen i planområdet forholder seg til kommunal målsetting.
  - b. En vurdering av hvordan hjortestammen har utviklet seg i den bakenforliggende planperioden.
  - c. En tydelig beskrivelse av hvilke tiltak som må gjennomføres for at hjortestammen skal harmonere med kommunal målsetting – et mål for planen.
  - d. En realistisk årlig avskytingsplan som bidrar til å bringe/holde hjortestammen i området så tett opp mot kommunal målsetting som mulig.
  - e. **En årlig skriftlig evaluering av hvordan årets jakt sørger for å oppfylle de kommunale målene og målene i bestandsplanen.**
  - f. Avskytingsplanen skal minimum inneholde alle disse følgende tre dyrekategorier hvert år, og årlig planlagt uttak av hver kategori skal presiseres i antall og prosentandel:
    - Kalv
    - Spissbukk (ugreina gevir)
    - 1,5 år og eldre hanndyr
    - 1,5 år og eldre hodyr.

Avskytingsplanen kan dele opp i ytterligere kategorier, men andelen kalv i uttaket skal presiseres uansett.

Vesentlige avvik

Ved vesentlige avvik fra godkjent bestandsplan målt i felte dyr, kan kommunen si opp planen og gå inn for å tildele dyr etter alder og kjønn, jfr. § 16 i forskrift om forvaltning av hjortevilt, slik at forutsetningene og intensjonene i planen blir oppfylt.

Miljødirektoratet antyder at en årlig overføring på inntil ti prosent av fellingstillatelsene normalt kan aksepteres av kommunen. Videre beskrives det at kommunen kun unntaksvis bør akseptere overføring av mer enn ti prosent. Dette prosentavviket avhenger imidlertid av hvor detaljert avskytingen er beskrevet i bestandsplanen. På bakgrunn av hjortebestandens utvikling, behov for tilstrekkelig uttak gis bestandsplanområdene/valda en noe større fleksibilitet til årlig overføring av ubenyttet kvote.

Indre Østfold kommune anser vesentlig avvik som avvik over 20 prosent av årlig tildeling. Det betyr at inntil 20 % av ubenyttet kvote kan overføres til neste år, og at årlig tildeling kan overstiges med inntil 20 %. For små vald/bestandsplanområder vurderes og konkretiseres tillat prosentvise avvik ved godkjenning av bestandsplan.

Overskridelse av kvoten ved planperiodens slutt anses uansett som feilskyting og behandles i henhold til viltlovens § 48. Dyra, eller verdien av dem vil da bli inndratt til fordel for kommunens viltfond.

Det regnes aldri som avvik dersom det skytes kalv i stedet for eldre dyr. Avskyting av yngre dyr enn det planen tilsier påvirker ikke neste års kvote.

For bestandsplanområder som ikke oppfyller kommunale målsettinger i uttaket, og som systematisk oppnår skjevt uttak mellom tildelte og felte dyr, ved at man for eksempel utnytter kalvekvotene for lite kan få planen oppsagt. Det samme gjelder ved skjev avskyting på kjønn. **Det tas løpende hensyn til tidligere års avskytinger.** Alle felte dyr skal belastes tildelt kvote med mindre slaktet er kontrollert og vurdert som uegnet som mat.

Bestandsplanområdene oppfordres til selv å disponere et visst antall fellingstillatelser som kan brukes til dyr som bestandsplanområdene ønsker å premiere jaktfeltene for å ta

ut, interne nedklassingsregler, ved eventuelle feilfellingener eller ved behov for uttak av skadegjørende hjort innenfor jakttiden.

Vald utenfor bestandsplanområde

Vald som ikke deltar i bestandsplanområder (minimum 20 ganger minstearealet) får tildelt kvote etter § 18 i Forskrift om forvaltning av hjortevilt, det vil si *kalv, spissbukk, hodyr 1,5 år og eldre* og *hanndyr 1,5 år og eldre*.

Ved årlig tildelt kvote tildeles dyr med følgende fordeling:

- Kalv: 60 %
- Spissbukk: 15%
- Hodyr 1,5 år og eldre: 20 %
- Hanndyr 1,5 år og eldre: 5 % (større enn spissbukk)

For små vald oppfylles prosentfordelingen på tildelingen og fellingene over flere år samlet.

Vald som oppnår skjevt uttak mellom tildelte og felte dyr, ved at man for eksempel utnytter kalvekvotene for lite, vil få økte kalvekvoter ved den videre tildelingen. Det tas løpende hensyn til tidligere års avskytinger. Kommunen kan fravike fordelingen, om det vurderes som nødvendig. Dette vil kunne gjøres ved avtaler med vald om mer konkret tildeling, f eks ved at bukker deles ytterligere opp etter størrelse. Slik vil det kunne tildeles mer bukk enn 5% uten å komme i konflikt med målene.

Det er viktig at jegere fortsatt fører SETT HJORT-skjema og slaktevektskjema for å øke kunnskapen om bestanden. Det bør opprettes samarbeidskanaler som tar sikte på å gjennomføre tiltak som bidrar til å redusere skader på innmark/fôr og skog, og at hjortemerkeprosjekt i samarbeid med Statsforvalteren og Fylkeskommunen fortsetter.

Registreringsrutiner

Registrering	Ansvar	Frist innsending til kommunen
Sett hjort	Jaktfeltene/valdene	10.januar – gjøres fortløpende på sett og skutt.no
Veid slaktevekt på <u>alle</u> felte dyr	Jaktfeltene/valdene	10.januar – gjøres fortløpende på sett og skutt.no
Tann-/kjeveinnsamling	Jaktfeltene/valdene	10.januar

Kontrollrutiner

Indre Østfold kommune gjennomfører kontroll av felt hjort, ved å kreve tilsendt bilde umiddelbart etter felling.

Jakttid

Det henstilles til å benytte jakttidens lengde på hjort, og spare noe av avskytingen til eventuelle skadegjørende individ i slutten av jakttiden.

Samarbeid

Indre Østfold kommune skal stimulere til å initiere samarbeid over kommunegrensene, for å forsøke forvalte hjorten over årsleveområdet.

Tellende areal for elg, rådyr og hjort

Grunnlag for tellende areal

- Elg og hjort: utmark (skog, myr, uproduktiv skogsmark).
- Rådyr: Utmark (skog, myr, uproduktiv skogsmark) og innmark (både dyrket mark, eng og beite)
- Grense til vann går i vannkanten på normalvannstands nivå. Det er arealtallene i basen til Nibio (gardskart.nibio.no) som legges til grunn for arealberegning.

Det kan søkes om å ha med annet areal enn beskrevet over i tellende areal.

Minsteareal

Indre Østfold kommune er det ved lokal forskrift av **14.03.2024** vedtatt følgende minsteareal:

- Elg
  - Fjella-området: **2400** dekar.
  - Resten av Indre Østfold: **2000** dekar
- Rådyr
  - Hele Indre Østfold: **250** dekar.
- Hjort
  - Vest for Glomma
    - Sør for E18: **7 000** dekar.
    - Nord for E18: **30 000** dekar.
  - Øst for Glomma
    - Fjella-området: **30 000** dekar.
    - Resten av området øst for Glomma **7 000** dekar.

I henhold til § 9 i forskrift om forvaltning av hjortevilt kan kommunen ved tildeling av fellingsretter fravike minstearealet ved jakt på elg, rådyr og hjort med inntil 50 %. Vedtaket må begrunnes i ulikheter i viltartenes levekår i kommunen, bestandens størrelse og utvikling, eller den skaden den påfører andre næringer, eller andre ekstraordinære forhold. Vedtaket er et enkeltvedtak, og kan påklages.

Felling av skadegjørende hjortevilt

I særskilte tilfeller, der øvrige virkemidler er forsøkt uten hell, eller der akutte situasjoner oppstår, kan kommunen vurdere skadefelling, jf. Naturmangfoldloven § 18 fjerde ledd, eller uttak av eget tiltak, jf. delegering etter Naturmangfoldloven § 18 tredje ledd første punktum.

Indre Østfold kommune har en høy terskel for å innvilge skadefelling av elg, hjort og rådyr, slik som beskrevet i Naturmangfoldlovens § 18.

For at skadefelling av skal innvilges skal følgende kriterier vurderes:

- Bestanden av aktuell art er forsøkt redusert gjennom ordinær jakt.
  - 50 % dispensasjon fra minsteareal
  - Jaktfeltet i aktuelle vald feller tildelt kvote.
  - Jakten rettes mot skadelidende areal og nærområde.

- Gjennomførte skadeforebyggende tiltak
  - Utført skremselstiltak må være beskrevet, av vesentlig omfang, dokumentert og vurdert til å ikke ha tilstrekkelig effekt.

Søknaden skal inneholde

- Hvilken art gjør skade?
- Hvor mange dyr er årsak til skade?
- Hvilke perioder gjør dyret eller dyrene skade?
- Hva er det gjort skade på og i hvilket omfang?
- Hvilke tiltak er eventuelt utprøvd for å redusere eller forhindre omfanget av skade, og kostanden av tiltakene?
- Er eiendommen organisert i jaktvald for arten som gjør skade?
- Har eiendommen vært plaget med hjorteviltskader tidligere år?
- Er det søkt skadefelling tidligere år?
- Effekter av eventuell tidligere skadefelling - har det ført til skadereduksjon og hvor lenge har dette vart?

Kassering av dyr

Felt hjortevilt som ikke er egnet som menneskeemat kan kasseres. Kassering av kan kun gjøres av Mattilsynet eller av den som kommunen måtte bestemme. Det er i slike tilfeller viktig å kunne framvise de nødvendige vitale organer (hjerte, lunger, lever, nyrer og milt) ved forespørsel. Dyr som skal vurderes kassert kan fremvises på slakteplass så fremt vitale organer og hodet kan fremvises samtidig. Ved kassering tas ikke dyret på kvoten, men tilfaller det kommunale viltfondet.

Ettersøk

Ettersøk i kommunal regi

Innen eget valds grenser skal ettersøk om nødvendig pågå ut dagen etter skadeskytingen. På annet vald opphører retten til ettersøk og felling ved utgangen av den dag skadeskutt hjortevilt kom inn på valdet. Ved pliktig ettersøk som etter første dag er uten resultat eller foregår på annen grunn, skal jeger eller jaktlag underrette jaktrettshaver og kommunen ved viltforvalter. Hvis kommunen overtar jakt-ettersøk kan det aktuelle jaktlaget benyttes som postmannskap eller kjentmann om kommunen finner dette hensiktsmessig. Jaktlaget er da pliktig til å møte opp. Ettersøk i kommunal regi utføres av viltvakta.

Kunstig lys på ettersøk

Kunstig lys kan benyttes under ettersøk på skadet hjortevilt. Før kunstig lys benyttes på ettersøk etter hjortevilt skal jegeren varsle kommune, jaktrettshaver og politi, og jegeren har bevisbyrden for at påskytingen var lovlig.

Sjekkliste:

- Melde fra til jaktrettshaver.
- Melde fra til kommune:
  - Ringe viltvakta på tlf 414 45 933. Viltvakta journalfører.
  - Evt Send epost til post@io.kommune.no.
  - Opplyse om art, jegers navn, sted, jaktrettshaver og tidspunkt for oppstart.
  - Melde utfallet så fort ettersøk er gjennomført.
- Melde fra til Politiet:
  - Ringe 02800 og opplyse om viltart, jegers navn, sted, jaktrettshaver og tidspunkt for oppstart.

Vedlegg: Frister:

- 15. januar:
  - Fremme forslag om endring i minstearealet.
- 15. mars:
  - Frist for kommunen å fastsette minstearealet.
- 31.mars:
  - Frist for kommunen å rapportere fallvilt til SSB via Hjorteviltregisteret.
- 1. april:
  - Kommunens frist for å trekke tilbake valdgodkjenning
  - Kommunens frist for å trekke tilbake godkjenning av bestandsplan og bestandsplanområde
  - Kommunens frist for tilbaketrekking av kvotefri jakt på rådyr
  - Rettighetshavers frist for å trekke eiendommen ut av godkjent eller omsøkt vald eller trekke et vald ut av godkjent bestandsplanområde
- 1. Mai:
  - Rettighetshavers frist for å søke godkjenning av vald eller bestandsplanområde.
  - Rettighetshavers frist for å melde endringer i valdet eller i bestandsplanområde til kommunen.
  - Rettighetshavers frist for å søke om godkjenning eller endringer av bestandsplan.
  - Rettighetshavers frist for å søke om kvotefri jakt på rådyr.
- 15. Juni:
  - Kommunes frist for å godkjenne vald, bestandsplanområde, bestandsplan for elg eller hjort og kvotefri jakt på rådyr.
  - Frist for utsending av fellingstillatelser av elg, hjort og rådyr.
- Rapportering: For elg, hjort og rådyr skal valdansvarlig representant rapportere årlig fellingsresultat til kommunen innen 14 dager etter endt jakt. Kommunen skal innen 30 dager etter endt jakttid rapportere dette til Statistisk Sentralbyrå gjennom Hjorteviltregisteret.
- Kommunen kan også etter søknad gi dispensasjon fra noen tidsfrister og det samme gjelder Miljødirektoratet.